

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Lotaringia ducatus pars meridionalis

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

LACUS.

FLUMINA.

Nunc ordo & methodus nostra postulat, ut Lotaringiæ suos amnes clariores demus, paucula de Lacubus præmittentes. Stagna habet piscosa & Lacus. Inter quos memoratur ille, cujus ambitus est quatuordecim milliarium, in quo Carpiones insolite magnitudinis, trium videlicet pedum: sapotis vero adeo grati, ut aliarum regionum carpiones suavitate multo superent. Ex hujus Lacus piscatione tertio quoque anno Dux Lotaringiæ sedecim percipit Francorum millia. Fluminibus irrigatur celeberrimis *Mosa, Mosella, Saravo, Volona, Mortana, Murta, Sella, Hida, & aliis*. De *Mosa* ad Inferiorem Germaniam. Reliqui ad hunc Ducatum proprie pertinent: *Mosella* quidem & *Saravus* potiore parte; ceteri fere integri. Oritur *Mosella* in monte *Vogeso*, haud procul *Araris* fontibus, paullo supra *Vicum*, qui vulgo *Buffan*: lapsusque ab *Vulturno* ad *Caurum*, perlustratis *Opidis*, qui vernacule *Estrait, Remiremont, Espoul, Charmes, Baton*, flexoque ab Oriente in Occidentem cursu, recta petit *Tullum*, Urbem Episcopalem, unde in Orientem resurgens, *Fruerdam* usque versus Aquilonem tendit: visisque *Mediomatricibus, Trevirensibus* aliisque *Populis*, ad *Confluentiam*, cui ab re nomen, *Rheno* confluit. Germanis *Mosel*: Gallis *Moselle, Obringos* putatur ab *Rhenano*, & aliis *Ptolemæo* dici lib. 1 cap. 1 x. *Ioannes* tamen *Heroldus* *Obringon* apud *Ptolemæum* non Fluvium esse notat, sed designati *Tractum* eum ad *Rhenum*, qui nunc temporis *Ober Rhingans* appellatur: *Clemens* etiam *Trelæus* *Mosellanus* testatur ut scribit *Abrahamus Ortelius*, quendam ad *Mosellam* *Tractum* *Obrinci* nomen hæcenus retinere. *Mosellam* singulari doctoque *Carmine* celebrat *Ausonius* *Eidyll.* 111 ab *Aquæ* limpiditate, *Navigandique* facilitate: *Villis* *Atriisque*, quibus utraque *ripa* decoratur: *Piscibus* *Capitone, Salari, Redone, Umbra, Barbo, Salmonæ, Mustella, Perca, Tinca, Alburno, Alausa, Gobio & Silure*, quibus abundat; *Fluminibus* denique in ipsum decurrentibus *Pronæ, Nemesa, Sura, Gelbi, Erubro, Lesura, Drabono, Salmona, Saravo, Alfontia. Mosellam & Ararim*, facta inter utrumque *fossa*, connectere, *Imperatore* *Domitio Nerone*, adgressus est *L. Vetus*; ut *Copiz* ex *Italia* per *Mare*, dein *Rhodano & Arare* subvectæ per eam *fossam*, mox *fluvio Mosella* in *Rhenum*, exin in *Oceanum* decurrerent: *sublatisque* *itinerum* *difficultatibus*, *navigabilia* inter se *Occidentis* *Septentrionis*q; *littora* fierent, uti scribit *Cornelius Tacitus* lib. x 111. De hoc *Ausonius*:

*Te fontes vivique lacus, te cœrula noscent
Flumina: te veteres pogorum gloria, luci:
Te Druna, te sparsis incerta Druentia ripis,
Alpinique colent Fluvii, duplitemque per urbem
Qui meat, & dextra Rhodanus dicit nomina ripa.
Te stagnis ego cœruleis, magnumque sonoris
Annibus, aquore te commendabo Garumma.*

Saravus, haud procul *Salmen* sibus ortus, *Fluviorum* omnium qui in *Mosellam* exeunt est maximus: *Navigiorum* patiens, & aliorum *Annium*, quos in se recipit, *clarus* *lustratis* *urbibus* *Opidis*que, quæ vulgo *Sar-Burg*

Sar-Burg, Feneffrange, Sar-Uberden, Sar-Alben, Guemund, Sar-Pruck, Walderfing, Sar-Brug, & aliis, tandem moenia Augustæ Treverorum Mosellam convenit, non longe a Kontherbruk. Meminit ejus Aufonius in Mosella. Nomen hodie retinet. Sar enim Accolis audit. Sarra etiam veteribus dictus, docente Inscriptione quæ Treveros translata ex Opido ad eum fluvium sito, quod hoc tempore vocatur Sar-Pruck, hoc est Sarra Pens.

CÆS. RO. EXER. IMP. P. P.
S. C. AU. TREVE. INGR.
ESSUM. H. CASTRA. SARRÆ
FLU. PRO. MIL. CUSTODIA
BIENN. POTITUS. EST

*Volois fluvius est Margaritiferus, qui ad Vicum Charmeni Mosellam ingreditur. Mortana ad Pagum cognominem Murtæ miscetur. Murtæ vel Meuria, multis in se receptis Amnibus, Mosellam loco plano inter Prata paulatim accedit; & longo tractu, æquali quasi cursu, comitatur, relicta inter utrumque ad alveum exigua admodum terra, donec tandem paulum supra Condeium Arcem, quæ a dextris in rupe est Pago sibi cognomini impendens, facta cum Mosellæ alveo angulo acutissimo, ejus & aquis miscetur. Iungit seidem ad Mediomaticum Urbem Sella, initium quasi capiens ex Lindero Lacu, qui Sale dives & Piscatura. Duplex denique Nida (Orientalior enim Germanicus, Occidentalior Gallicus dicitur) facta ad Pagum Northenium concursu, duobus infra Bossonif-Villam (Abbatia nomen est) miliaribus in Saravum exoneratur. Est in valle Deodatensi fons, ad complures morbos sanandos naturæ beneficio efficax. Sunt & Salinae in quibus sal subtilissimum, gustu suavissimum, ac Scythica nive candidius generatur, ex quibus quotannis Dux Lotaringiæ centum percipit millia Francorum. Altissimi hanc Provinciam ambiunt Montes, qui omnis generis Metallorum abundantia Pyrenæos montes longe superant; imprimis autem Argenti fodinae, supra quam dici possit fecundæ sunt, ex qua quidem Argenti ubertate haud parvus Ducatui fructus accedit. Gignit & Vogesus Mons in valle Leberia Argentum purum, sed non ita multum. Silvas habet præterea Lotaringia frequentes easque densissimas, quarum aliquot nomina lingua vernacula adponemus, quæ sunt *Walds, des Benoit, le bois de Mortaigne, Boscyne, Bois de Mondon, le Ban-bois le Bois de la Voyge, de Heyde, & alia.* Inter opera publica, apud Pagum S. Nicolai duobus miliaribus Nanceio distantem, ad Murtam fluvium Templum est non magnæ antiquitatis, sed vultu molis, editæque structuræ, Luminosum omnino. Columnæ, quæ totum fastigium sustinent tantæ sunt, cum gracilitatis, tum altitudinis, ut tanto oneri ferendo vix pares judicentur. Turres habet duas, in quarum una Caroli Lotaringici Cardinalis, qui idem Metensis erat Episcopus, cuique hæc parebat Ecclesia sub Prioratus, ut loquuntur titulo, in summo Culmine Symbolum: obeliscus scilicet cum Hedera circumplicata, & Inscriptione TE STANTE VIREBO. Apud Pagum *Wasserbillich* ubi Sura fluvius Mosellæ confunditur, est alius *Igel* vulgo nuncupatus, ubi in loco eminenti spectatur nobilissimum illud venerandæ antiquitatis Monumentum, quo nec cis Alpes insignius aliud extare existimatur, quodque ipsa*

Mora.

Silva.

Opera publica.

Italia

Italis possit ostentari : moles est lapidea , ex quadrata basi pedum **xxi** sensim assurgens ad pedum circiter **lxxiv** altitudinem, tota ab omni parte variis imaginibus semiplanis insculpta, in fastigio Aquilæ restat fragmen- tum, globo insidentis, cui expansæ alæ, & ante pectus velum fuisse apparet. Est Nancei Ædes D. Georgii, in qua Monumentum visebatur *Caroli Audacis*, Burgundiæ Ducis, ab Helvetiis & Lotaringis Nonis Ianuarii anno **MDCCCCLXXVI** acie cæli, cuius reliquias, Caroli v Imperatoris, ipsius Pronepotis iussu, anno **MDCL** mense Octobri inde Leuceburgum solenniter transtulit Boifotus, Ordinis aurei Velleris Præco : Brugas hinc mox, Mariæ Hungariæ Reginæ mandatu, transportandas. Sunt in eadem D. Georgii Æde aliquot Lotarin- gicorum Ducum Tumuli, qui Inscriptionibus carent : ut & in aliis Templis. Posteriorum Ducum pars po- tior ad D. Francisci Ædem, sita est. Spectare ibi est superbum *Renati*, qui victoria potitus est contra Caro- lum Burgundiæ Ducem, Monumentum. Conditi jacent ibidem Dux *Antonius*, ejusque Filius *Franciscus*, Caro- lique Ducis Vxor *Claudia Valesia*, Henrici **II** Galliarum Regis filia. Armamentarium habet Nanceium, Machi- nis Bellicis omnis generis instructissimum. Templum est in Vrbe Metensi D. Stephano sacrum & alia, de quibus Divæus. Templum D. Stephani nomen tenet, qui civitatis est Patronus, pulcherrimum, vero opus, si quod a- liud toto hoc itinere vidimus, & sua mole spectabile : quodque raro accidit, omni ex parte consummatum. Dicebatur in eo fuisse Crucifixi ligneam imaginem, totam Laminis aureis superinductam. Vidimus Labrum Porphyreticum rubei co- loris magne capacitatis, pedes x longitudinis excedens, in quo Lustrales Aquas adservant. Sunt & alia in hac eadem urbe sumptuosa Tempia, & multa erant in ejus Suburbis, inter que D. Arnulphi Basilica, Imp. Ludovici Pii Augusti, Caroli filii & filiarum, aliquot Pipini Regis sepultura celebris. Omnia hæc absumsit Belli rabies, ita ut suburbii ne vesti- gium quidem nunc supersit, neque ultra muros quidquam præter campestria videas. Haud procul Metis, prope Pagum *Tovy*, in Mosella antiqui Aquæ ductus sunt Vestigia. De iis sic Divæus in Itinerario : In hoc Itinere Pagus est *Jo- sey* vulgo dictus inter montium radices & Mosellam, ubi quantumque est inter montes utrosque, qui ripas ambiunt, di- stantia, Aquæ ductum antiquitus fuisse, indicant ejusdem, quæ adhuc exstant, reliquie. Arcuum adhuc restant multi, suntque ex albo Lapide in laterum formam dissecto : & nonnulli quoque ejusdem operis in adversa ripa cernuntur. Incole adseribant in eodem loco fontem hodieque esse, quamvis hos Arcus (solita inscitia) Ponti inservisse putantes, & ab hoc Pa- go in montis ipsius jugo minores alios Arcus fuisse dicebant, qui versus urbem Metensem, quæ uno hinc distat milliari, excu- rrisse viderentur. Altitudo juxta ripam pedum est circiter **lx** : unde conjicere est, quantæ totius operis moles fuerit, quantæque altitudo Arcuum, qui in ipso erant Fluminis alveo, quorum hodie nihil superest. Referebant iidem Incola, superiorem Ar- cuum partem planam omnino esse cemento rubei coloris insculptam & in ejus medio Domunculam non ita multis abhinc annis adhuc fuisse, ab utraque parte patentem, quam nos partem Tecti fuisse, quæ Tubum tegetes suspicabamur. Mediomatri- cum Urbem, quæ olim Imperialis erat Henricum **II** Galliarum Regem in suam potestatem redegit, supra diximus. Præfider Urbis Senatui missus ab Rege Magistratus. Tribunal autem Mediomatricis urbis tres habet Episcopatus, sub Metropoli Trevirensi *Metensem*, *Tullensem*, *Vindunensem*, sic ab Locis nuncupatos, in quibus singulis sedes.

K k ij

Hæc pro